

Warszawa dn. 16 stycznia 2014 r.

Szanowni Państwo

Poniżej przedstawiamy Stanowisko Polskiego Stowarzyszenia Montażystów w konsultacjach społecznych na temat europejskiego prawa autorskiego.

W rozumieniu PSM ewentualne wprowadzenie europejskiej regulacji prawnej powinno spełniać dwa proste założenia. Po pierwsze działanie nowego prawa nie powinno ograniczyć dotychczasowych praw autorskich funkcjonujących w poszczególnych krajach UE, po drugie prawo to musi być realne – jego egzekucja musi się realizować przy pomocy istniejących struktur państwowych. Prawo zawierające szlachetne, ale nierealne postulaty jest niepotrzebne i szkodliwe.

Jeśli chodzi o zawartość ankiety – jesteśmy zaskoczeni faktem, że ankieta nie porusza tematu, który jest największym zagrożeniem dla funkcjonowania prawa autorskiego w Europie: monopolizacją usług internetowych przez amerykańskie giganty typu Google. Ustawy antymonopolowe istnieją we wszystkich krajach unijnych – nie słyszy się, żeby ktoś z tym coś próbował zrobić. YouTube działa zgodnie z prawem USA i zupełnie nie przestrzega np. polskiego prawa autorskiego. Poszczególni producenci i artyści próbując robić z YouTube interesy wychodzą na tym jak Zabłocki na mydle. Unia Europejska powinna prowadzić aktywną, ofensywną politykę w tej sprawie a tymczasem zajmuje się tylko uzgodnieniami prawa; powinna wymóc na Google specjalne działanie, dostosowane do norm europejskich albo – przy pomocy własnych ośrodków naukowych stworzyć konkurencyjną platformę dystrybucji treści w internecie.

Oto odpowiedzi na pytania ankiety:

1. *Czy terytorialny charakter prawa autorskiego stanowi utrudnienie przy świadczeniu bądź dostępie do legalnych usług online, zarówno z punktu widzenia licencjodawców, licencjobiorców jak i użytkowników końcowych (konsumentów)?*
2. *Jakie trudności wiążą się z brakiem określenia terytorialnego zakresu korzystania z utworu w taki sposób, aby każdy miał do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym?*

Jak wiadomo, w internecie nie ma granic terytorialnych. Treści dostępne są z każdego miejsca na świecie i w dowolnym czasie. Reglamentacja, a nawet regulacja dostępu uznana by była za zamach na wolność w sieci, a także nieskuteczna. Regulacje prawne musiałyby być wspólne nie tylko w Europie, ale we wszystkich krajach świata, co jest utopią. Zatem prawo, zarówno krajowe jak i europejskie, nie powinno w żadnym sensie ingerować w działanie sieci po stronie odbioru. Każdy użytkownik ma prawo korzystać z dowolnych treści bez konieczności badania ich legalności (dotyczy to, oczywiście, tylko treści – utworów – „gotowych”, a nie na przykład oprogramowania. Wydaje się, że tak zwane „pirackie” programy są w Europie ściągane na podstawie istniejącego prawa i nie ma potrzeby uzgodnień legislacyjnych w tym zakresie. Tematyka legalności oprogramowania nie leży w zakresie zainteresowania PSM, zatem nie chcemy się w tej sprawie wypowiadać).

Zagadnienie legalności w internecie pojawia się w istocie tylko przy dystrybucji treści. Prawnym obowiązkiem każdego dystrybutora, czy re-dystrybutora powinno być wykupienie licencji od właściciela, lub pełnomocnika właścicieli praw autorskich na dystrybucję w internecie – bez ograniczeń terytorialnych.

3. *Jakie trudności wiążą się z koniecznością uzyskania zezwolenia na dwóch polach eksploatacji (zwielokrotnianie i publiczne udostępnianie) w celu udostępniania utworów online?*

W tym wypadku rozróżnianie pól eksploatacji jest bezcelowe. Używanie aparatu pojęciowego z lamusa, z epoki wypożyczalni VHS powoduje, że Wysoki Sąd zajmuje się techniką działania przeglądarki, co ma wymiar kabaretowy, ale w żaden sposób nie przybliża nas do rozwiązania problemu. Licencja na dystrybucję zezwala na publiczne udostępnianie. Jeżeli dystrybucją, re-dystrybucją lub zwielokrotnieniem treści następuje w celu uzyskania korzyści materialnych, powinna podlegać przepisom o dystrybucji.

4. *W jaki sposób te utrudnienia mogą zostać wyeliminowane bądź ograniczone, tak aby poprawić dostępność legalnych treści w formatach cyfrowych we wszystkich państwach Unii Europejskiej przy równoczesnym zapewnieniu odpowiedniej ochrony dla uprawnionych? Czy konieczna jest tu i jak powinna w tym wypadku wyglądać interwencja unijnego ustawodawcy?*

Unijne prawo powinno jedynie egzekwować konieczność posiadania licencji do utworu przez dystrybutora. Pojedynczy przypadek wady prawnej utworu powinien bezwzględnie eliminować dystrybutora z rynku. Egzekucja takiego prawa jest możliwa w ramach struktur każdego państwa unijnego. Opłaty licencyjne powinny być ryczałtowe, a dochody autorów i producentów nie powinny być obligatoryjnie uzależnione od ilości pobrań czy odsłon (jak w przypadku tradycyjnych kanałów dystrybucji), lecz wynikać z umowy z dystrybutorem. Utwór raz wpuszczony do sieci zaczyna żyć własnym życiem i nie ma sposobu ocenienia rozległości dystrybucji. Żadna organizacja zbiorowego zarządu nie jest w stanie w pełni skutecznie egzekwować prawa autorskiego poza swoim terytorium, ani nawet monitorować zakres eksploatacji utworów w internecie.

5. *Czy rozwiązaniem problemu terytorialnego charakteru prawa autorskiego mogłoby być wprowadzenie jednolitego prawa autorskiego obowiązującego w całej UE, które zastąpiłoby dotychczasowe prawa krajowe?*

Wprowadzenie jednolitego europejskiego prawa autorskiego dałoby więcej szkody, niż pożytku. Jedni by stracili, drudzy zyskali w pewnych obszarach – autorzy wszystkich krajów poczuliby się rozczarowani. Różnorodność prawa w krajach unijnych nie koliduje z postulowanymi przez nas regulacjami europejskimi – w różnych krajach zakres licencji mógłby być inny – prawo unijne nadzorowałoby jedynie konieczność pozyskania licencji.

6. *Czy korzystanie z utworów w sposób opisany powyżej (linkowanie oraz zwielokrotnianie w pamięci komputera przez przeglądarkę internetową) powinno być uzależnione od zgody uprawnionego? Czy prawo europejskie powinno w sposób wyraźny określać sytuacje bądź warunki, po spełnieniu których taka zgoda nie jest konieczna? Jeśli tak, jak powinna, Państwa zdaniem, wyglądać taka regulacja ?*

Linkowanie w celu podniesienia wartości marketingowej własnej strony to nic innego, jak re-dystrybucja i jako taka powinna podlegać regulacjom dotyczącym dystrybucji, to znaczy wykupieniem licencji na całą treść w ten sposób udostępnianą.

Kopie utworów w komputerze odbiorcy, bez względu na sposób ich powstania, nie powinny być przedmiotem zainteresowania ustawodawcy. Można wyobrazić sobie sytuację, że przeglądarki zostaną wyposażone w algorytm kasowania kopii. Natychmiast pojawi się na rynku dziesiątki aplikacji pozwalających obejść tę restrikcję. Prawo okaże się nieskuteczne – bezsilne, a zatem szkodliwe.

7. *Czy zasada wyczerpania prawa powinna mieć zastosowanie w przypadku nabycia kopii utworu w postaci cyfrowej, a jeśli tak – w jaki sposób mogłaby odbywać się jego dalsza dystrybucja?*

Jak wynika z komentarza do punktu 4, zasada wyczerpania prawa jak najbardziej stosuje się do kopii cyfrowych – dystrybucji internetowej. W przypadku pojawienia się re-dystrybucji kopii utworu – konieczne będzie uzyskanie licencji przez re-dystrybutora.

8. *Czy stworzenie na szczeblu UE systemu rejestracji utworów usprawniłoby ich identyfikację i licencjonowanie? Jakie byłyby zalety i wady takiego systemu? W jaki sposób taki system mógłby funkcjonować, w szczególności – jakie należałoby wprowadzić zachęty dla uprawnionych do rejestrowania utworów w tym systemie?*

9. *Czy i w jaki sposób UE powinna wspierać tworzenie jednolitych „identyfikatorów” dla utworów, które umożliwiłyby współpracę i przepływ informacji pomiędzy różnymi bazami danych?*

System rejestracji utworów (jak również identyfikatorów) byłby dobrym narzędziem egzekucji prawa autorskiego. Jednak powinien powstać w wyniku porozumienia poszczególnych organizacji zbiorowego zarządu (których tylko w Polsce jest kilka), a nie w wyniku działania regulacji prawnych. Unia Europejska powinna wesprzeć taki projekt organizacyjnie, a nie legislacyjnie.

10. *Czy obowiązujące obecnie okresy ochrony poszczególnych praw w dalszym ciągu znajdują uzasadnienie?*

Obowiązujące obecnie okresy ochrony poszczególnych praw wydają się zasadne i nie ma potrzeby ich zmiany.

11. *Czy prawo UE powinno przewidywać inne przypadki wynagrodzenia przysługującego twórcom i artystom wykonawcom z tytułu określonej eksploatacji, niezależne od przeniesienia przez nich praw? Jeśli tak, to w przypadku jakich form eksploatacji ?*

Prawo europejskie powinno przestrzegać niezbywalnego prawa do wynagrodzenia twórcom utworów, poprzez wymóg wykupienia licencji uwzględniającej roszczenia wszystkich twórców na każdym etapie eksploatacji utworów. Prawo nie powinno ograniczać możliwości zawarcia w umowie licencyjnej dodatkowego wynagrodzenia dla twórców np. od „kliknięcia”. Każde nabycie licencji ma być efektem negocjacji między dystrybutorem a autorem, czy autorów przedstawicielem. Może to być organizacja zbiorowego zarządu.

12. *Jakie działania należy podjąć na szczeblu UE aby zapewnić skuteczne egzekwowanie praw własności intelektualnych w przypadku naruszeń dokonywanych na skalę komercyjną, w szczególności w internecie?*

13. *Jaka powinna być rola pośredników (zarówno usługodawców internetowych jak i dostawców reklam, podmiotów obsługujących płatności czy rejestrujących domeny internetowe) przy zwalczaniu tego rodzaju naruszeń?*

14. *W jaki sposób zapewnić równowagę pomiędzy skuteczną ochroną praw własności intelektualnej w sieci a prawem do prywatności i ochroną danych osobowych?*

Poprzez stworzenie systemu monitoringu kanałów dystrybucji i regularne kontrole. Przedmiotem kontroli byłaby legalność treści, w szczególności wykupienie licencji na dystrybuowane utwory. Dystrybutor posiadający w swych zasobach nielicencjonowane treści byłby automatycznie eliminowany z rynku.

15. *Czy przepisy UE powinny zobowiązywać państwa członkowskie do wprowadzenia wszystkich (bądź wybranych) wyjątków w prawie krajowym?*

16. *Jakie przypadki dozwolonego użytku należałoby usunąć, a jakie dodać do obecnego katalogu wyjątków, określonego w dyrektywach UE?*

17. *Czy przepisy prawa UE o dozwolonym użytku powinny być sformułowane w sposób bardziej elastyczny, czy też bardziej precyzyjny niż obecnie? W jaki sposób powinno to zostać dokonane i w odniesieniu do których wyjątków?*

18. *Czy terytorialne ograniczenie możliwości korzystania z wyjątków i ograniczeń stanowi w Państwa opinii problem, a jeśli tak – w jaki sposób mógłby on zostać rozwiązany?*

19. *W jaki sposób powinny zostać sformułowane przepisy UE dotyczące korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez biblioteki i archiwa, w szczególności:*

a. *w zakresie ochrony własnych zbiorów tych instytucji, w tym ich digitalizacji;*

- b. *dostępu on-line do tych zbiorów oraz wypożyczania utworów w postaci cyfrowej, w tym udostępnianych przez biblioteki mające siedzibę w innym państwie członkowskim?*

W jakich przypadkach powinno odbywać się to w oparciu o przepisy o dozwolonym użytku, a w jakich z wykorzystaniem mechanizmów licencyjnych?

Ponieważ przypadki dozwolonego użytku nie dotyczą w zasadzie członków PSM, nie stanowią również przedmiotu naszej refleksji. Nie chcielibyśmy zajmować stanowiska w żadnej sprawie bez stosownego namysłu, zatem nie chcemy komentować powyższych punktów.

20. *W jaki sposób powinny zostać sformułowane przepisy UE dotyczące korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych w celu edukacyjnym lub naukowym? W jakich przypadkach powinno odbywać się to w oparciu o przepisy o dozwolonym użytku, a w jakich z wykorzystaniem mechanizmów licencyjnych?*
21. *W jaki sposób powinny zostać sformułowane przepisy UE dotyczące korzystania z utworów na potrzeby osób niepełnosprawnych? W jakich przypadkach powinno odbywać się to w oparciu o przepisy o dozwolonym użytku, a w jakich z wykorzystaniem mechanizmów licencyjnych?*

Cele edukacyjne i naukowe również w zasadzie nie dotyczą naszych członków. Zdaje się, że amerykańskie uniwersytety upubliczniają wszystkie swoje zasoby on-line, mimo że nie są organizacjami pożytku publicznego. Może wystarczy skopiować ich rozwiązania? To samo dotyczy ułatwień dla osób niepełnosprawnych.

22. *Jakie działania powinna podjąć Unia Europejska w odniesieniu do problematyki eksploracji tekstów i danych?*

Przepisy UE nie powinny ograniczać eksploracji tekstów i danych w szczególności na potrzeby badań naukowych. Powinny uznawać, iż mieści się ono w granicach dozwolonego użytku określonego przepisami dyrektywy 2001/29/WE oraz regulacji dotyczących baz danych.

23. *Jakie działania powinna podjąć Unia Europejska w odniesieniu do problematyki treści tworzonych przez użytkowników?*

W polskim prawie figuruje formuła istotnego wkładu twórczego, która jest decydującym kryterium zaistnienia praw autorskich. Prosta ingerencja w utwór – na przykład dołożenie napisów dialogowych – nie jest istotnym wkładem twórczym i nie zmienia utworu. Korzystanie z cudzych materiałów z zastosowaniem istotnego wkładu twórczego, może zaowocować powstaniem praw majątkowych.

24. *Czy Państwa zdaniem istnieje potrzeba bardziej precyzyjnego sformułowania w prawie UE zakresu i sposobu korzystania z utworów w ramach dozwolonego użytku prywatnego? W których obszarach?*
25. *Czy w prawie UE należy dokonać szczegółowej harmonizacji przepisów o rekompensacie z tytułu prywatnego kopiowania? W jakim kierunku powinny iść tego rodzaju rozwiązania, w szczególności mając na uwadze swobodny przepływ towarów i usług w UE oraz fakt, że część urzędów jest wykorzystywana do celów wyłącznie profesjonalnych? W jakim zakresie państwa członkowskie powinny zachować autonomię w regulowaniu tych zagadnień? Czy należy uwzględnić, i jak, zjawisko kopiowania utworów do celów prywatnych przy użyciu urządzeń nabytych do celów profesjonalnych (np. przez pracowników przy użyciu sprzętu służbowego)? Czy należy uwzględnić, i jak, zjawisko wtórnego obrotu sprzętem nabytym pierwotnie do celów profesjonalnych, który w ramach tego wtórnego obrotu może być nabyty do celów prywatnych?*
26. *Czy system opłat z tytułu prywatnego kopiowania powinien uwzględniać sytuacje, w których wielokrotnienie legalnie nabytej kopii utworu odbywa się za zgodą uprawnionych albo jest*

możliwe w tak nieznacznym zakresie, że szkoda dla uprawnionych jest niewielka, a jeśli tak to w jaki sposób?

27. Czy system rekompensaty z tytułu prywatnego kopiowania powinien uwzględniać nowe rodzaje usług online umożliwiających zwielokrotnianie utworów do użytku prywatnego, takie jak np. usługi oparte na technologii chmury, a jeśli tak to w jaki sposób?

28. Czy wysokość opłat z tytułu prywatnego kopiowania powinna być wskazywana na rachunkach/fakturach wystawianych końcowym nabywcom obciążonych nimi nośników i urządzeń? Jaka byłaby korzyść z takiego rozwiązania? Jakie mogą być negatywne konsekwencje?

W kilku powyższych miejscach twierdziliśmy, że sposób korzystania z treści przez odbiorców prywatnych, nie może być przedmiotem legislacji na żadnym szczeblu – ani krajowym, ani europejskim, ze względu na niemożność egzekucji prawa w tym zakresie. Usługi reprograficzne w żaden sposób nie naruszają istoty prawa autorskiego. Można wziąć pod uwagę możliwość korzystania z opłaty od profesjonalnych urządzeń kopiujących, w celu realizowania mecenatu państwowego w dziedzinie kultury, tak jak w Polsce opłaty od pustych nośników idą do budżetu PISF-u. Nie ma to żadnego znaczenia w sensie realizacji prawa autorskiego w Europie.

Z poważaniem

Marek Król

Prezes Zarządu Głównego

Polskiego Stowarzyszenia Montażystów PSM